

Kvalitetsvurdering af Vikingskibsmuseet i Roskilde 2023

Indholdsfortegnelse

Slots- og Kulturstyrelsens samlede vurdering	2
Kvalitetsvurdering af Vikingskibsmuseet 2013	3
Fakta om Vikingskibsmuseet	4
Kvalitetsvurderingens fokusområder	5
Arbejdsgrundlag, organisation og ledelse	5
Ressourcegrundlag	7
Formidling	10
Samlingsvaretagelse	13
Museumslovens kapitel 8	15
Baggrund	18
1. Kvalitetsvurderingsforløbet på Vikingskibsmuseet i Roskilde	18
2. Om Slots- og Kulturstyrelsens kvalitetsvurderinger	19

Slots- og Kulturstyrelsens samlede vurdering

Det er Slots- og Kulturstyrelsens samlede vurdering, at Vikingeskibsmuseets opgavevaretagelse er meget tilfredsstillende.

Slots- og Kulturstyrelsen konstaterer, at museet har fulgt op på hovedparten af de forhold, der blev påpeget ved kvalitetsvurderingen i 2013.

- Museet fik i 2015 et selvstændigt musealt ansvarsområde for marin kulturhistorie på søterritoriet øst for Storebælt i alle kulturhistoriske perioder.
- Museet arbejder fortsat målrettet med udviklingen af sin samlede virksomhed. Museet har udarbejdet et værdigrundlag, som udgør fundamentet for museets drift og langsigtede strategiske udvikling, samt en overordnet strategi for den samlede virksomhed, hvis målsætninger lader sig afspejle i alle dele af organisationen.
- Museet arbejder på det omfattende projekt Nyt Vikingeskibsmuseum, hvis formål er at sikre de fem vikingeskibe ved at bygge en ny udstillingsbygning, skabe en større sammenhæng i museumsanlægget og restaurere Vikingeskibshallen. Museet har realiseret 287 mio. kr. til første etape af projektet, som begynder i 2024.
- Museet har tilpasset sin organisationsstruktur, så den understøtter museets strategiske opgaver og udvikling. Museet arbejder aktivt på at løse sin udfordring med at rekruttere marinarkæologer, som skyldes den stigende efterspørgsel på grund af anlægsarbejder.
- Museet har med succes arbejdet strategisk med økonomisk genopretning efter corona-pandemien og har et bæredygtigt økonomisk ressourcegrundlag. Museet har et velfungerende samarbejde med Roskilde Kommune, som også yder et væsentligt økonomisk bidrag til museet.
- Museet har udarbejdet en forskningsstrategi. Museet har et internt forskningsforum, som kvalificerer museets forskningsprojekter, understøtter udviklingen af museets forskningsmiljø og samarbejder med andre forskningsinstitutioner i ind- og udland.
- Museet har udarbejdet en formidlingsstrategi med tilhørende handleplaner og arbejder målrettet med udvikling af sin formidling med brug af differentierede formidlingsformer og medier samt brugerinddragelse, men museet har ifølge den nationale brugerundersøgelse en lav brugertilfredshed og anbefalingsvilighed i forhold til landsgennemsnittet.
- Museets magasiner og udstillingsbygning er vurdereret til at være utilstrækkelige om end museet er i proces med at forbedre forholdene.
- Museet arbejder ud fra udkast til en handleplan betegnet som delstrategi for det marinarkæologiske område, men den mangler konkret fokus på organisering og prioritering. Museet har fortsat høj kvalitet i sin marinarkæologiske undersøgelser om end museet ikke har nogen undersøgelsesstrategi samt fortsat kun i begrænset omfang forsker inden for den bygherrebetalte marinarkæologi.

Kvalitetsvurdering af Vikingeskibsmuseet 2013

Vikingeskibsmuseet blev kvalitetsvurderet af Slots- og Kulturstyrelsen i 2013 til meget tilfredsstillende inden for de rammer, som museet hidtil havde haft. Styrelsen konstaterede bl.a. følgende i rapporten fra 2013:

- Museet er af historiske årsager operatør for Nationalmuseet. Det betyder, at museet ikke har et selvstændigt musealt ansvarsområde og sin egen samling. På den baggrund hviler styrelsens vurdering på en vurdering af museets forskning og formidling, da det ikke er muligt at vurdere museets samlingsvaretagelse.
- Museet arbejder målrettet med udviklingen af den samlede virksomhed strategisk, fagligt og organisatorisk gennem arbejdsplaner.
- Museet er solidt lokalt forankret, og har stor bevågenhed og opbakning fra Roskilde Kommune.
- Museet har et bæredygtigt økonomisk ressourcegrundlag, hvor det af Roskilde Kommune friholdes fra en række opgaver og udgifter.
- Museet har fokus på renovering og udvikling af bygningsmassen om end museet ikke har en langsigtet, prioriteret plan for sin bygningsvedligeholdelse.
- Museet forsker efter det almene forskningsbegreb og har en betydelig forskningsproduktion, men forskningsproduktionen vedrørende museets undervandsarkæologiske virksomhed er i begrænset i antal og videnskabelig tyngde. Museet har ikke en nedskrevet strategi for sin forskning.
- Museet arbejder målrettet med udvikling af sin formidling med brug af differentieret formidlingsformer og medier samt brugerinddragelse. Museet tiltrækker brugergrupper (mænd og unge), som ofte er underrepræsenterede på museer. Museet har ikke en formidlingsstrategi, og formidlingen af den undersøiske forhistorie og af skibskulturen i den øvrige del af oldtiden såvel som i middelalderen er næsten fraværende selvom disse er en del af museets formålsbestemmelse.
- Museet har et særligt fokus på undervisning og læring i et livslangt perspektiv med tilbud målrettet forskellige alderstrin, faglige niveauer og læringsstile samt har integreret en lokal produktionsskole i sit formidlingsarbejde.
- Museet indsamler som led i marinarkæologiske undersøgelser på vegne af Nationalmuseet.
- Udførelse af museets undervandsarkæologiske virksomhed foregår driftssikkert og i en kvalitet, der sætter international standard på området om end museets bygherrebetalte marinarkæologiske undersøgelser kun giver anledning til et lille forskningsafkast.

Kvalitetsvurderingsrapporten fra 2013 kan læses [her](#).

Fakta om Vikingeskibsmuseet

Vikingeskibsmuseet er et statsanerkendt museum med ansvar for marin kulturhistorie på søterritoriet øst for Storebælt i alle historiske perioder.

Vikingeskibsmuseet er en selvejende institution. Roskilde Kommune er museets offentlige hovedtilskudsyder.

Museet omfatter ét besøgssted.

Nøgletal for museet 2022

- Museets samlede omsætning var på 73,9 mio. kr.
- Museet rådede over 60 fastansatte årsværk, heraf 18,7 videnskabelige årsværk.
- Museet havde 159.761 brugere.

Vikingeskibsmuseet driver det Marine Arkiv med udgravningsdokumentation. Arkivet understøtter museets faglige arbejde, men arkivalierne er ikke en del af museets samling, og er dermed ikke omfattet af museumslovens bestemmelser. Arkivets opgavevaretagelse indgår derfor ikke i kvalitetsvurderingen.

Kvalitetsvurderingens fokusområder

Arbejdsgrundlag, organisation og ledelse

a. Arbejdsgrundlag

- Museets vedtægter er opdaterede. I 2015 fik museet et selvstændigt musealt ansvarsområde for marin kulturhistorie på søterritoriet øst for Storebælt i alle kulturhistoriske perioder. Inden for ansvarsområdet har museet fokus på vikingetid samt skib, søfart- og bådbygningskultur.
- Museet har udarbejdet et værdigrundlag (2021), som udgør fundamentet for museets løbende drift og langsigtede strategiske udvikling. Det indeholder museets mission, vision, formål, værdi og rolle som bl.a. er at være et statsanerkendt museum, en international turistattraktion, et lokalt mødested, en god arbejdsplads og en sund forretning.
- Museet har udarbejdet en strategi for den samlede virksomhed: Strategi og omstillingsplan 2021-2025. Den indeholder strategiske mål, strategisk udviklingsfokus og strategisk driftsfokus, hvor de to sidstnævnte skal understøtte opfyldelsen af de strategiske mål. Den er udfoldet i strategiaftaler og handleplaner (betegnet som delstrategier) for den faglige opgavevaretagelse samt cafédrift, booking, kommunikation, salg og marketing til enkelte teams. Gennem strategiaftaler og handleplaner sikres implementering, og strategien relateres til museets organisation og ressourcer.
- Museets strategiske mål er: Økonomisk genopretning og Nyt Vikingskibsmuseum. I perioden vil museet sikre sit økonomiske grundlag for drift og udvikling og dertil skal museet udvikle og finde finansiering til projektet Nyt Vikingskibsmuseum, som løber i perioden 2024-2030. Projekt Nyt Vikingskibsmuseum er opdelt i to etaper. I første etape vil museet sikre de fem originale vikingskibe ved at bygge en ny udstillingsbygning, som også skal skabe rammer for en fornyelse af museets formidlingsaktiviteter. I anden etape vil museet skabe en større sammenhæng i museumsanlægget og løse udfordringer med adgangsforhold og betalingsprincipper, som fremadrettet skal sikre en bæredygtig museumsdrift, samt restaurere Vikingskibshallen. Det samlede budget for hele projektet er 554 mio. kr. Museet har realiseret 287 mio. kr. til første etape, hvoraf 152,5 mio. kr. kommer fra finansloven.
- Museet har et konstruktivt samarbejde med Roskilde Kommune som fremhæver, at museet bidrager til at skabe liv og aktivitet på Roskilde Havn. Museet arbejder bl.a. sammen med kommunen om projektet Nyt Vikingskibsmuseum.

b. Organisation

- Museet har i 2021 tilpasset sin organisationsstruktur, så den fremadrettet understøtter museets strategiske opgaver og udvikling. Museet er organiseret som en linjeorganisation med tre afdelinger: Museumsfaglig afdeling, Publikumsafdeling samt Økonomi og administration. Afdelingerne har tilsammen 16 teams. Derudover har museet lavet en projektorganisation til projekt Nyt Vikingskibsmuseum.
- Museet har en venneforening med 541 medlemmer. Museet har en samarbejdsaftale med foreningen som genforhandles årligt. Museet har dertil et bådelaug med 350 medlemmer.

c. Ledelse

- Museets bestyrelse består af seks til otte medlemmer. Den sammensættes af personer med relevante kompetencer til at drive og udvikle museet ud fra en samlet kompetenceprofil beskrevet i museets vedtægter. Kompetenceprofilen tager hensyn til museets vedtægtsbestemte formål, givne situation og strategiske mål.
 - I henhold til museets vedtægter udpeger Roskilde Byråd to til tre medlemmer af Roskilde Byråd. Vikingeskibsmuseets venneforening udpeger to medlemmer med kompetence inden for jura, administration og politiske beslutningsprocesser på nationalt niveau, økonomi og forretningsdrift og relevant kompetence for museets strategiplan. Et til fire medlemmer bliver udpeget af de øvrige bestyrelsesmedlemmer. Bestyrelsen udpeges for fireårige valgperioder, der følger de kommunale valgperioder. Genvalg kan finde sted.
 - Bestyrelsen er ansvarlig for museets drift. Den består i øjeblikket af to kvinder og fire mænd med en gennemsnitsalder på 59 år. Museet oplyser, at alle medlemmer er udpeget på baggrund af særlige professionelle kompetencer til at drive og udvikle museet.
 - Bestyrelsen har sin egen forretningsorden, og bestyrelsen gennemgår løbende museets arbejdsgrundlag og evaluerer fremdriften i museets strategi, mål og planer. Bestyrelsen evaluerer årligt sit arbejde og samarbejde med den daglige leder, og der er en klar opgave- og ansvarsfordeling mellem museets bestyrelse og den daglige leder.
 - Bestyrelsen sikrer, at oplysninger med relevans for offentligheden er tilgængelige på museets hjemmeside.
-

Det er meget tilfredsstillende:

- at museet siden seneste kvalitetsvurdering har fået et selvstændigt musealt ansvarsområde med dertilhørende fokusområder.
- at museet har udarbejdet værdigrundlag, strategi og omstillingsplan for den samlede virksomhed samt arbejder strategisk med sin ressourcekapacitet og tilpasser den frem mod etableringen af projekt Nyt Vikingeskibsmuseum.
- at museet har en stor venneforening og bådelaug, hvilket vidner om en lokal forankring.

Det er tilfredsstillende:

- at museet har et velfungerende samarbejde med Roskilde Kommune.
 - at museets bestyrelse årligt evaluerer fremdriften i museets strategi, mål og planer, bestyrelsens arbejde og samarbejde med museets leder samt at der er en klar opgave- og ansvarsfordeling, og at alle bestyrelsesmedlemmer er udpeget på baggrund af særlige professionelle kompetencer til at drive og udvikle museet, og at dette er nedskrevet i en kompetenceprofil.
-

Ressourcegrundlag

a. Økonomi

Museets samlede indtægter i 2022 var på 73,9 mio. kr. Indtægterne fordeler sig således:

○ Tilskud fra staten:	6 mio. kr.
○ Tilskud fra kommune:	9,8 mio. kr.
○ Ikke-offentlige tilskud:	4,2 mio. kr.
○ Egenindtjening:	53,9 mio. kr.

- I det statslige tilskud indgår det ordinære driftstilskud til museet. I 2021 og 2022 har museet fået bevilliget to anlægstilskud på finansloven på tilsammen 152,5 mio. kr. til bevaring af vikingeskibene.
- Ud over det ordinære driftstilskud fra Roskilde kommune stiller kommunen alle bygninger, ud over Vikingeskibshallen, som museet selv ejer, vederlagsfrit til rådighed for museet.
- Det ikke-offentlige tilskud er på 4,2 mio. kr. i 2022. Museet har de seneste fem år realiseret 9,6 mio. kr. i fondstilskud til bl.a. forskning og udstillinger samt 135 mio. kr. i fondstilskud til første etape af projekt Nyt Vikingskibsmuseum.
- Museets egenindtjening udgør 73% af den samlede omsætning i 2022, hvoraf knap 1/3 af indtjeningen er fra betalinger for marinarkæologiske undersøgelser. Museet oplyser, at egenindtjeningen er på det samme niveau som før coronakrisen.
- Museet oplyser, at det allerede har opnået den strategiske målsætning om økonomisk genopretning og er kommet igennem coronakrisen uden underskud og opsigelse af medarbejdere. Museet har fortsat et økonomisk forsigtighedsprincip på grund af økonomisk usikkerhed med stigende energipriser.

b. Medarbejdere

- Museet rådede i 2022 over 60 fastansatte årsværk, heraf 18,7 videnskabelige årsværk – 5 med ph.d.-grad eller derover. 3,5 årsværk udgjordes af flexjobs. Museet rådede desuden over 20,2 årsværk ansat i tidsbegrænsede stillinger, heraf 6,5 videnskabelige årsværk.
- Museet anslår, at 3 årsværk blev udført af frivillige, hvor de fleste indgår i museets bådelaug, som sejler og vedligeholder et udvalg af de rekonstruerede vikingeskibe og traditionelle, historiske træbåde. Museet har udarbejdet en samarbejdsaftale med bådelaugene.
- Museet sikrer, at personalet samlet set besidder de nødvendige kompetencer og sikrer løbende kompetenceudvikling, bl.a. understøtter museet efteruddannelse af arkæologer som marinarkæologer, som ikke længere kan erhverves i Danmark, men i Norge. I 2023 har tre af museets arkæologer afsluttet uddannelsen.
- Museet oplyser, at det generelt har udfordringer med at rekruttere marinarkæologer, som følge af den stigende efterspørgsel på grund af mange anlægsarbejder. Det skaber et arbejdspress på museet. Museet oplyser, at det i højere grad er begyndt at rekruttere fra udlandet, og at arbejdsopgaver også tilpasses, så arkæologer uden marinarkæologiske kompetencer kan indgå i arbejdet.

c. Bygninger

- Museets bygninger ved Roksilde Havn består af Vikingskibshallen, bådeværft med værksteder, café-, restaurant- og butikslokaler, indgangsparti samt en administrationsbygning. Roskilde Kommune ejer bygningerne og udendørsarealer på Roskilde Havn med undtagelsen af hallen. Museet har siden år 2000 haft en skriftlig aftale om brugsretten. Kommunen stiller bygningerne vederlagsfrit til rådighed for museet og vedligeholder dele af udendørsarealerne på museumsøen, og det er museets ansvar at vedligeholde bygningerne og de resterende udendørsarealer.
 - I Himmelev har museet købt og er i gang med at indrette en bygning med kontorer, lager, arkiv og magasin.
 - Vikingskibshallen blev fredet i 1997, hvilket satte begrænsninger på museets muligheder for at sikre den del af bygningen, som vender ud mod fjorden. I 2018 blev fredningen ophævet af Kulturministeriet, hvilket betyder, at museet har mulighed for at renovere og istandsætte bygningen.
 - Museet har ikke en langsigtet vedligeholdelsesplan for museets bygninger, men oplyser at de vedligeholdes løbende. Vikingskibshallen er særligt udfordret bl.a. grundet utætheder i taget og fugtindtrængning.
 - Museet tilstræber størst mulig tilgængelighed for personer med fysiske handicap om end der i Vikingskibshallen er begrænset adgang pga. trapper.
 - I 2022 udgjorde museets udgifter til bygningsdrift og –vedligehold 8,1% af museets samlede udgifter.
-

Det er meget tilfredsstillende:

- at museet har realiseret 287,5 mio. kr. til første etape af projekt Nyt Vikingskibsmuseum samt aktivt har arbejdet for at få affredet Vikingskibshallen, hvilket gør det muligt at renovere den i anden etape af projektet.
- at museet har opnået sin strategiske målsætning om økonomisk genopretning, at museets aktiviteter er på niveau med før coronakrisen, og at museet som følge af coronakrisen ikke har opsagt medarbejdere.
- at museet arbejder aktivt med sin udfordring med rekruttering af marinarkæologer gennem omorganisering og redefinerings af opgaver samt understøtter efteruddannelse af arkæologer til marinarkæologer i Norge.

Det er tilfredsstillende:

- at museet har et bådelag med frivillige, som sejler og vedligeholder et udvalg de historiske rekonstruktioner, og at museet har lavet en samarbejdsaftale med lauget.
- at museet har en skriftlig aftale om brugsretten til museets bygninger og udendørsarealer med Roskilde Kommune.

Det er ikke helt tilfredsstillende:

- at museet ikke har en langsigtet vedligeholdelsesplan for museets egne bygninger.

Slots- og Kulturstyrelsen anbefaler:

- at museet udarbejder en langsigtet vedligeholdelsesplan for museets egne bygninger og i forbindelse med projektet Nyt Vikingskibsmuseum.
-

Forskning

Museet er forpligtet til at forske inden for sit ansvarsområde og stille sin viden til rådighed for omverdenen. Museets forskning er videnskabeligt arbejde baseret på faglige problemstillinger relateret til museets ansvarsområde.

- Museet har udarbejdet en forskningsstrategi for perioden 2023-2025, der understøtter museets overordnede strategi og værdigrundlag, og forskningsstrategiens mål bliver løbende sat i relation til museets organisatoriske og ressourcemæssige forhold. Museet har bl.a. opsat strategiske mål, handlinger og publikationskanaler for strategiperioden.
 - Museet har et forskningsteam, som forestår den daglige forsknings- og publikationsvirksomhed og koordinerer udviklingen af nye forskningsprojekter samt har fokus på koordinering, prioritering og opfølgning på igangværende forskningsprojekter.
 - Til brug for Slots- og Kulturstyrelsens vurdering af museets forskning har museet indsendt en oversigt over sine forskningspublikationer for perioden 2019-2022. I perioden har museet produceret eller samproduceret 38 forskningsarbejder, heraf 15 fagfællebedømte publikationer publiceret i nationale og internationale tidsskrifter samt i monografier og bogkapitler. Museet forsker generelt inden for sit vedtægtsbestemte ansvarsområde om end museet kun har produceret én fagfællebedømt artikel inden for nyere tids kulturhistorie.
 - Museet har et internt forskningsforum, som skal understøtte udviklingen af museets forskningsmiljø. Heri fremlægges og drøftes aktuelle forskningsprojekter samt projekter under udvikling. Herudover bliver der afholdt møder for museets faglige medarbejdere, gæsteforskere og samarbejdspartnere, der skal understøtte udviklingen af forskningen på museet og skærpe forskningsprojekternes struktur og indhold.
 - Museet indgår i relevante faglige netværk og samarbejder med andre museer og vidensinstitutioner såvel nationalt som internationalt bl.a. Digital Network of Nautical Archaeology, Nationalmuseet, Universitetet i Stavanger og Museum Sydøstdanmark. Museet har desuden en skriftlig samarbejdsaftale med Saxoinstituttet på Københavns Universitet om undervisning og eksperimentalarkæologisk forskning.
 - Museet driver to internationale, videnskabelige og eksternt fagfællebedømte monografiserier ”Ships and Boats of the North” og ”Maritime Culture of the North”. Dertil har museet et internationalt samarbejde med Oxbow Books om udgivelse af temabøger på danske, engelsk og tysk.
-

Det er meget tilfredsstillende:

- at museet deltager aktivt i relevante faglige netværk og forskningssamarbejder nationalt såvel som internationalt samt driver to internationale og eksternt fagfællebedømte monografiserier.
- at museet har et forskningsteam samt et internt forskningsforum til udvikling af museets forskningsmiljø.

Det er tilfredsstillende:

- at museet har udarbejdet en forskningsstrategi, som er sat i relation til museets strategi, værdigrundlag og ressourcemæssige forhold.
- at museet har produceret eller samproduceret 15 fagfællebedømte forskningspublikationer om end museet kun har produceret én artikel inden for nyere tids kulturhistorie.

Slots- og Kulturstyrelsen anbefaler:

- at museet prioriterer at forske inden for hele sit vedtægtsbestemte ansvarsområde.

Formidling

Museet er forpligtet til at formidle sit ansvarsområde for offentligheden. Gennem formidling bringer museet sin forskningsbaserede viden i spil i institutionen, i forhold til borgerne og det omgivende samfund.

a. Formidling

- Museet har udarbejdet en formidlingsstrategi for perioden 2021-2024. Den indeholder bl.a. strategiske hovedspor og mål for formidlingen og en beskrivelse af, hvordan disse bygger på og understøtter museets værdigrundlag og strategi. Formidlingen skal bl.a. udfolde visionen om en medrivende og farverig historie, der sætter skibene ind i en større kulturhistorisk sammenhæng, hvor mennesket træder tydeligt frem, og den skibsteknologiske udvikling bruges som grundlag for at fortælle om de store forandringer, der fandt sted i vikingernes verden. Formidlingsstrategien har primært fokus på vikingetiden.
- Formidlingsstrategien er konkretiseret gennem syv handleplaner (betegnet som delstrategier) for publikumsformidling og udstillinger, skoletjeneste, kommunikation, salg og markedsføring, booking, publikumssejlad, café og butik. Handleplanerne bliver opdateret hvert år og sættes i relation til museets ressourcemæssige forhold.
- Museet formidler gennem udstillinger, arrangementer, omvisninger, undervisning, foredrag, sejladser, det arbejdende bådeværft, hjemmeside og sociale medier mv.
- Museets udstiller i Vikingskibshallen. Den er bygget op omkring de fem vikingeskibe også kaldet Skuldelevskibene. Museet har en audioguide, som formidler fortællinger om skibene. Museet formidler gennem den permanente udstilling 'Stig Ombord', som er en grundfortælling om rejsen over åbent hav og alt det som en besætning ser, hører og mærker på egen krop. Der bliver skabt en stemning i udstillingen gennem brug af lys, lyd og AV. I øjeblikket viser museet desuden særudstillingen 'I Vikingernes kølvand' som fortæller om, hvordan Skuldelevskibene har formet Vikingskibsmuseet og haft enestående betydning for

marinarkæologien i Danmark samt været drivkraft for arkæologiske eksperimenter. I udstillingen er der tale om traditionel formidling med brug af video. Museets brugere, særligt børn, har mulighed for at deltage i MuseumsMysteriet, som er en digital skattejagt rundt på museet. Museet har ikke planer om at etablere nye udstillinger før første etape af projekt Nyt Vikingskibsmuseum står færdigt.

- Museet har i 2023 fået tilskud fra sin venneforening til udvikling af et aktivitetsrum, som henvender sig til daginstitutioner og børn på besøg med deres forældre.
- På museets bådeværft har brugerne mulighed for at se, hvordan museets bådebyggere bygger klinkbyggede brugsbåde og bevarer det maritime håndværk. Museet har bl.a. bygget rekonstruktioner af de fem Skuldelevskibe. I sommerhalvåret ligger rekonstruktionerne i museumshavnen, og brugerne har mulighed for at komme ud at sejle med en instruktør flere gange dagligt.
- På museumsøen har museet etableret Marinarkæologernes Værksted, hvor brugerne kan se, hvordan marinarkæologerne arbejder med dokumentation og efterbearbejdningen af aktuelle undersøgelser.
- I 2022 gennemførte museet 1.398 arrangementer, herunder foredrag som museets venneforening er med til at arrangere.
- Museet arbejder med differentierede formidlingsformer målrettet forskellige målgrupper, og museet har brugerinddragende aktiviteter og lægger vægt på medarbejdersynlighed på museumsøen.
- 17 af museets medarbejdere har en kompetencegivende uddannelse inden for formidling, og museet indgår i faglige netværk med henblik på erfaringsudveksling, videndeling og udvikling af formidlingsindsatsen.

b. Undervisning

- Museet tilbyder undervisningsforløb til daginstitutioner, grundskoler og ungdomsuddannelser. Museet har en partnerskabsaftale med Skoletjenesten – videntcenter for eksterne læringsmiljøer, som skal sikre, at der tilbydes undervisning, afprøvning af nye undervisningsmetoder samt skabt ny praksisviden om didaktik og pædagogiske metoder. Til at varetage partnerskabsopgaven har en undervisnings- og udviklingsmedarbejder ansat i Skoletjenesten sin daglige gang på museet.
- Museet annoncerer sine undervisningstilbud via egen hjemmeside og på skoletjenesten.dk og har aktuelt 16 undervisningstilbud henvendt til både daginstitutioner, grundskole og ungdomsuddannelser inden for kulturhistoriske fag, håndværk og design, sejlads og friluftsliv. Herudover har museet også et enkelt tilbud om onlineundervisning 'Live fra museet'. Museet undervisningstilbud er koordineret med Fælles Mål.
- Antal hold som har deltaget i museets undervisningstilbud:

	<u>2022</u>
○ Antal hold fra dagsinstitutioner:	10
○ Antal klasser fra grundskolen:	228
○ Antal klasser fra ungdomsuddannelser:	26
○ Antal klasser fra andre uddannelser:	26
- Museet har i 2022 vejledt 43 elever og studerende i forbindelse med projektarbejde mv.

- Museet har et samarbejde med Roskilde Kommune og Forberedende Grunduddannelse (FGU) om aktive- ring og uddannelse af unge mennesker i det maritime univers og historiske håndværkstraditioner. FGU har til formål at tilbyde unge faglig, personlig og social udvikling, som forberedelse til bl.a. ungdoms-uddannelser. Uddannelsen holder bl.a. til i et værksted på havnen og er en integreret del af museet.

c. Brugere

- I 2022 havde museet 159.761 besøgende.
- Museet har 391.000 følgere på Facebook og 34.400 følgere på Instagram. Museet har hyppige opslag både henvendt til nationale og internationale brugere om bl.a. kommende arrangementer, aktuelle bådebygge-rier og undervisningsforløb. Museet gik bl.a. viralt i 2020, hvor en video blev set 21,5 mio. gange på fire dage og i alt er blevet vist 187 mio. gange.
- Museet udvikler sin attraktionsværdi i samspil med andre lignende institutioner i Norden og Danmark, og bygger sin attraktionsudvikling på brugeranalyser. Disse spilles sammen med de strategier, som bliver ud-viklet af bl.a. Visit Denmark og Nationalpark Skjoldungernes Land.
- Museet deltager i Den nationale brugerundersøgelse og indsamlede 252 besvarelser i 2022. Den samlede oplevelse af museets vurderes til 8,4, hvilket er 0,3 under landsgennemsnittet. Undersøgelsen viser, at 43% af brugere kommer fra udlandet, hvilket er 24% over landsgennemsnittet. 40% af museets brugere vil gerne anbefale museet til andre, hvilket er 24% under landsgennemsnittet. 45% af museets besøgende er i alderen 30-49 år, hvilket er 19% over landsgennemsnittet. Museet har en ambition om at øge antallet af gæster fra Danmark og de europæiske nærområder. Museet oplyser, at tallene er indsamlet uden for høj-sæsonen og dermed ikke er retvisende.
- Museet anvender resultatet af Den Nationale Brugerundersøgelse strategisk sin formidling og supplerer den med Top Attraktioners gæsteanalyse, Google Analytics og datasegmentering fra Facebook og Insta-gram.

Det er meget tilfredsstillende:

- at museet har en varieret og differentieret formidling målrettet forskellige målgrupper, et højt aktivitets-niveau samt anvender databaserede brugerundersøgelser i udviklingen af formidlingsformer og attrakti-onsværdi.
- at museet har et varieret undervisningstilbud og et samarbejde med Roskilde Kommune og Forberedende Grunduddannelse (FGU) om uddannelse og aktivering af unge mennesker i det maritime univers.
- at museet prioriterer en høj aktivitet på sociale medier, som henvender sig til både internationale og nati-onale brugere, og har stor succes hermed.

Det er tilfredsstillende:

- at museet har udarbejdet en formidlingsstrategi, som er sat i relation til museets værdigrundlag og strategi samt konkretiseret gennem syv handleplaner.

- at museet samarbejder med sin aktive venneforening om bl.a. foredrag og har fået tilskud herfra til udvikling af et aktivitetsrum henvendt til børn.

Det er ikke helt tilfredsstillende:

- at museet ikke har fulgt anvisningerne for indsamlinger af besvarelser for Den nationale brugerundersøgelse, hvorved museets resultater ikke vurderes retvisende.

Slots- og Kulturstyrelsen anbefaler:

- at museet indsamler besvarelser af Den nationale brugerundersøgelse efter de korrekte anvisninger fra Rambøll.

Samlingsvaretagelse

a. Indsamling

Museet er forpligtet til systematisk at indsamle genstande og anden dokumentation inden for sit vedtægtsbestemte ansvarsområde. Indsamlingen skal være baseret på en aktiv, men restriktiv praksis, der udspringer af museets forskning.

- Museets samling består af objektnumre som er indsamlet inden for museets vedtægtsbestemte ansvarsområde samt i forbindelse med undersøgelser inden for ansvarsområdet. Samlingen er opbygget siden 2015, hvor museet fik sit eget museale ansvarsområde.
- I 2021 blev Skuldelevskibene udskilt fra Nationalmuseets samling og overdraget til museet. Indtil da havde Nationalmuseet udlånt skibene til museet.
- Museet har en indsamlingspolitik, der er baseret på en restriktiv, men aktiv og faglig reflekteret praksis, der er knyttet til museets forskning og formidling om end indsamlingspolitikken primært beskriver indsamling af objektnumre inden for museets vedtægtsbestemte fokusområder. Museet koordinerer sin indsamling med andre statslige- og statsanerkendte museer.

b. Registrering & Indberetning

Museet er forpligtet til at registrere og indberette sin samling til det centrale kulturarvsregister: SARA. Registreringen skal ske efter fastlagte standarder, der muliggør udveksling af data nationalt og internationalt.

- Museet har ca. 130.000 objektnumre i sin samling.
- Museet registrerer fundlokaliteter i Fund og Fortidsminder. De kulturhistoriske objektnumrer registreres i interne databaser efter indsamlingen. Disse er klar til at blive migreret over i SARA, når Slots- og Kulturstyrelsen gør det muligt at foretage fyldestgørende registreringer af fundmateriale fra ældre stenalder.

- Museet har udarbejdet retningslinjer for sit registreringsarbejde, herunder dokumentation for museets registreringspraksis og –historik. Museet angiver en museumsfaglig begrundelse for indsamlingen som en del af registreringen.
- Museet råder over personale med relevant registreringskompetence, der også indgår i relevant fagligt netværk om samlingsarbejdet.

c. Bevaring

Museet er forpligtet til at bevare sin samling for eftertiden. Bevaringsarbejdet består af såvel en præventiv som udbedrende indsats i forhold til samlingens forsknings- og formidlingsmæssige værdi. Bevaring omfatter museets magasinering, sikring, tilsyn og konservering af samlingerne.

- Museet råder over tre magasinlokaliteter: I Ørholm, Himmelev og på museet.
- Museet har en langsigtet prioriteret bevaringsplan for museets præventive og udbedrende bevaringsindsats. Museet får bl.a. assistance fra Nationalmuseet og Det Kongelige Akademi til opsyn med Skudelevskibene og har fået udarbejdet tilstandsrapporter for de enkelte skibe.
- Museet har i samarbejde med Nationalmuseet fået udarbejdet en aftale om konserveringsfagligt tilsyn med samlingen efter faste terminer, og museet har retningslinjer for tilsyn med uddeponerede genstande.
- I 2022 er 95% af samlingen i hhv. formidlingsegnet (75%) og stabiliseret (20%) tilstand. 5% er i behandlingskrævende tilstand.
- Hele museets samling er dækket af brand- og tyverialarmer med automatisk signaloverførsel.
- Museet har en omfattende beredskabsplan, herunder en evakueringsplan og værdiredningsplan, som involverer og engagerer både medarbejdere og frivillige. Beredskabsplanen har været velfungerende i forbindelse med gentagne tilfælde af forhøjet vandstand i Roskilde Fjord, og museet har dygtigt kommunikeret om museets udfordringer i forbindelse med beredskabet.
- Museet har til brug for Slots- og Kulturstyrelsens kvalitetsvurdering fået udarbejdet en ekstern konserveringsfaglig udtalelse om bevaringsforholdene i museets udstillingsbygning og magasiner. Det fremgår heraf, at bevaringsforholdene generelt er utilstrækkelige herunder, at der i Vikingskibshallen er risiko for oversvømmelse i forbindelse med stormflod og lysnedbrydninger af skibene. I Himmelev er der vandførende rør samt en uisoleret port uden sluse i magasinet, der ikke lukker helt tæt. Magasinet kan ombygges og indrettes, så det bliver et godt magasin. I Ørholm er containeren af ældre dato, hvor der kan trænge vand ind og containerne er påvirket af det udvendige klima og ikke isoleret.
- I Himmelev har museet fået Nationalmuseet til at udarbejde en konsulentrapport i forhold til ombygning og tilpasning af magasinet. Dertil foreligger nedskrevne kravsspecifikationer for den kommende indretning af magasinet.
- Museet har i sommeren 2023 flyttet sine genstande ud af containeren i Ørholm, der er opsat UV-filtre på facadevinduerne i Vikingskibshallen, og for at afbøde risiko for oversvømmelser har museet etableret et stormflodsberedskab.

Det er meget tilfredsstillende:

- at museet har en omfattende og velfungerende beredskabsplan, som involverer både medarbejdere og frivillige samt at museet aktivt kommunikerer om museets udfordringer, når beredskabet aktiveres.

Det er tilfredsstillende:

- at museet har en indsamlingspolitik der er baseret på en restriktiv, men aktiv og faglig reflekteret praksis om end den primært beskriver indsamling af objektnumre inden for museets vedtægtsbestemte fokusområder.
- at museet har udarbejdet retningslinjer for sit registreringsarbejde, registrerer fundlokaliteter i Fund og Fortidsminder og er klar til at migrere over i SARA, når det bliver muligt.
- at museet har en langsigtet, prioriteret bevaringsplan samt tyveri- og brandalarm med signaloverførsel.
- at museet har udarbejdet en aftale om konserveringsfagligt tilsyn og har retningslinjer for tilsyn med uddeponerede genstande.

Det er ikke helt tilfredsstillende:

- at museets udstillingsbygning og magasiners bevaringsforhold generelt er utilstrækkelige om end museet allerede er i proces med at følge op på anbefalingerne.

Slots- og Kulturstyrelsen anbefaler:

- at museet opdaterer sin indsamlingspolitik, så den reflekterer hele museets ansvarsområde.
- at museet fortsat følger op på anbefalingerne i den konserveringsfaglige udtalelse.

Museumslovens kapitel 8

De statsanerkendte kulturhistoriske museer skal gennem samarbejde med plan- og fredningsmyndighederne arbejde for, at væsentlige bevaringsværdier sikres for eftertiden.

- Museet varetager de marinarkæologiske opgaver på søterritoriet øst for Storebælt i henhold til museumslovens kapitel 8.
- Museets marinarkæologiske opgavevaretagelse er konkretiseret i udkast til delstrategi (handleplan) for marinarkæologi om end den fremstår overordnet og mangler et konkret fokus på organisering og prioritering.
- Museets økonomistyring af den marinarkæologiske virksomhed er vanskelig at gennemskue, da museets regnskabsmæssige note vedr. marinarkæologiske forundersøgelser og undersøgelser ikke afspejler de faktiske udgifter til marinarkæologiens andel af museets samlede kapacitetsomkostninger, men er afhængig af museets øvrige indtægter. Derudover pristalsreguleres dagsprisen for marinarkæologisk udstyr, om end det skal afspejle en afskrivning af udstyret, og derfor ikke må pristalsreguleres.

- Museet har ikke en særskilt undersøgelsesstrategi for marinarkæologi.
 - Museet har en forskningsstrategi for den samlede virksomhed, hvori marinarkæologien indgår. Museet laver i begrænset omfang forskning baseret på den bygherrebetalte marinarkæologi.
 - Museet har en strategi for sikring af analogt og digitalt dokumentationsmateriale og følger Slots- og Kulturstyrelsens vejledninger herfor. Museet anvender databasen Fund og Fortidsminder og følger styrelsens anbefalinger hertil.
 - Museet følger Slots- og Kulturstyrelsens krav og vejledninger vedrørende varetagelsen af bygherrebetalte undersøgelser om end der kan opstå usikkerhed om, hvornår der laves undersøgelser i relation til museumsloven og i relation til anlægslove. Museet kan med fordel samarbejde med Marinarkæologi Vest angående projekternes faglige indhold og administration.
 - Museets bygherrebetalte marinarkæologiske undersøgelser er generelt af høj standard både i planlægning og udførelse i felten, men et mere koordineret fokus på marinarkæologisk forskningsspørgsmål kan tydeliggøre undersøgelsens arkæologiske værdi.
 - Museets beretninger er af tilfredsstillende kvalitet. Museet har et uhensigtsmæssigt beretningsefterslæb på 17 beretninger.
-

Det er tilfredsstillende:

- at museet har en forskningsstrategi, hvori marinarkæologien indgår.
- at museet har en strategi for sikring af analogt og digitalt dokumentationsmateriale samt anvender databasen Fund og Fortidsminder.
- at museet følger Slots- og Kulturstyrelsens vejledning til bygherrebetalte marinarkæologiske undersøgelser om end der kan opstå usikkerhed om, hvornår der laves undersøgelser i relation til museumsloven og anlægslove.
- at museets bygherrebetalte marinarkæologiske undersøgelser generelt er af høj standard om end et mere koordineret fokus på marinarkæologisk forskningsspørgsmål kan tydeliggøre undersøgelsens arkæologiske værdi.
- at museets beretninger er af tilfredsstillende kvalitet.

Det er ikke helt tilfredsstillende:

- at museets delstrategi (handleplan) for marinarkæologi foreligger i udkast uden konkret fokus på museets organisering af marinarkæologien og opgaveprioritering.
- at museet forsker i begrænset omfang i den bygherrebetalte marinarkæologi.
- at museet har et uhensigtsmæssigt beretningsefterslæb.
- at museets regnskabsmæssige note vedr. marinarkæologiske forundersøgelser og undersøgelser ikke afspejler de faktiske udgifter til marinarkæologiens andel af museets samlede kapacitetsomkostninger og at dagsprisen for marinarkæologisk udstyr pristalsreguleres.
- at museet ikke har en særskilt undersøgelsesstrategi for marinarkæologi.

Slots- og Kulturstyrelsen anbefaler:

- at museet får den marinarkæologisk forskning til at hænge sammen med forskning baseret på den bygherrebetalte marinarkæologi. Museets resultater fra de undersøgelser, som er udført under anlægslove kan være en god mulighed til at udgive større publikationer, hvori de bygherrebetalte undersøgelser inden for museumsloven kan bidrage med perspektivering eller detaljering. Dertil kan et koordineret fokus på marinarkæologisk forskningsspørgsmål tydeliggøre undersøgelsens arkæologiske værdi.
- at museet færdiggør sin delstrategi (handleplan) for marinarkæologi med et konkret fokus på organiseringen af marinarkæologien samt opgaveprioriteringen.
- at museet fremover anvender Slots- og Kulturstyrelsens vejledning om udformning af regnskabsmæssig note vedr. marinarkæologiske forundersøgelser og undersøgelser med udgangspunkt i marinarkæologiens faktiske udgifter, således at det er uafhængigt af indtægter på museet. Det marinarkæologiske udstyr skal afskrives ud fra SKATs gældende regler.
- at museet udarbejder en særskilt undersøgelsesstrategi for marinarkæologi.

Baggrund

1. Kvalitetsvurderingsforløbet på Vikingskibsmuseet i Roskilde

Kvalitetsvurderingsbesøget fandt sted d. 1. september 2023

Tilstede var:

Fra museet:

Bestyrelsesformand Tomas Breddam

Museumsdirektør Tinna Damgaard-Sørensen

Projektchef Kristoffer Birkebæk Kejser

Publikumschef Maiken Maigaard

Økonomi- og administrationschef Preben Sørensen

Chef for museumsfaglig afdeling Jesper Stub Johnsen

Teamleder for samlinger Anne C. Sørensen

Teamleder for marinarkæologiske undersøgelser Morten Johansen

Teamleder for kommunikation, marketing, PR og B2B Rikke Johansen

Fra Slots- og Kulturstyrelsen:

Enhedschef Christina Papsø Weber

Specialkonsulent Jesper Smed Jensen

Fuldmægtig Amalie Albrechtsen

Fuldmægtig Kasper Skaarup Sparvath

Fuldmægtig Lehne Mailund Christensen

I forbindelse med besøget blev museets udstillinger, magasiner, administrationslokaler mv. besigtiget.

2. Om Slots- og Kulturstyrelsens kvalitetsvurderinger

Kvalitetsvurderinger er en del af Slots- og Kulturstyrelsens arbejde med at understøtte en kvalitativ og professionel udvikling af museerne og deres opgavevaretagelse.

Slots- og Kulturstyrelsen skal sikre, at museerne lever op til museumsloven samt de mål og standarder, der følger af politiske målsætninger for museumsområdet og samfundsudviklingen generelt.

Gennem de sidste to årtier er der gennemført en række udredninger, analyser og undersøgelser, som på forskellig vis har sigte på udvikling af kvalitet, og som bidrager til at sætte standarder for museernes virksomhed. Det drejer bl.a. sig om:

Udredningen om bevaring af kulturarven (Kulturministeriet, 2003)

Udredning om museernes formidling (Kulturministeriet, 2006)

Forskningsstrategi for Kulturministeriets område (Kulturministeriet, 2009)

Internationale evaluering af den arkæologiske virksomhed (Kulturministeriet, 2010)

Den nationale brugerundersøgelse (Kulturstyrelsen, 2009-)

God ledelse af selvejende kulturinstitutioner (Kulturministeriet, 2011)

Udredning om fremtidens museumslandskab (Kulturministeriet, 2011)

Danske museer i tal 2013-2017 (Kulturministeriet, 2019)

Disse udredninger, analyser og undersøgelser indgår i Slots- og Kulturstyrelsens kvalitetsvurderinger af de statsanerkendte museer.

Læs mere om kvalitetsvurderinger på Slots- og Kulturstyrelsens [hjemmeside](#).

Kvalitetsvurderingen indeholder Slots- og Kulturstyrelsens vurderinger af og anbefalinger til museets drift og fortsatte udvikling. Kvalitetsvurderingen giver museets kommunale tilskuds-ydere en viden om det enkelte museums virksomhed og de rammer, museet arbejder i.

Vurderingsgrundlag

Slots- og Kulturstyrelsens grundlag for at kvalitetsvurdere de statsanerkendte museer består af to dele: For det første museernes indberetninger til Slots- og Kulturstyrelsen, herunder bl.a. museets vedtægter, årsberetning, oversigt over forskningspublikationer samt museets indberetning til Slots- og Kulturstyrelsens museumsstatistik: "Danske museer i tal". For det andet et kvalitetsvurderingsmøde på museet, hvor museets bestyrelse og hovedtilskudsyder, der ofte er museets hjemkommune, deltager.

Der indgår tillige en ekstern sagkyndig vurdering af bevaringsforholdene for museets samling. Den sagkyndige vurdering er indhentet af museet som led i kvalitetsvurderingen.

Slots- og Kulturstyrelsen vurderer på ovenstående grundlag museets opgavevaretagelse og samlede virksomhed i forhold til fire kategorier:

- Meget tilfredsstillende
- Tilfredsstillende
- Ikke helt tilfredsstillende
- Ikke tilfredsstillende

Slots- og Kulturstyrelsens vurderinger og anbefalinger samles i en rapport, der sendes til museet og museets hovedtilskudsyder.

Opfølgning

Museet skal inden for tre måneder efter modtagelsen af rapporten fremlægge en plan for, hvordan det vil følge op på Slots- og Kulturstyrelsens anbefalinger. Slots- og Kulturstyrelsen skal godkende opfølgningsplanen.

Et år efter godkendelse af opfølgningsplanen gennemføres et opfølgningsmøde mellem museet og Slots- og Kulturstyrelsen. Museet skal forud for opfølgningsmødet redegøre skriftligt for status i museets arbejde med opfølgningen. Kvalitetsvurderingen forventes afsluttet efter opfølgningsmødet.